

TEKST I

Adam Mickiewicz, *Burza*

Zdarto żagle, ster prysnął, ryk wód, szum zawiei,
Głosy trwożnej gromady, pomp złowieszcze jęki,
Ostatnie liny majtkom wyrwały się z ręki,
Słońce krwawo zachodzi, z nim reszta nadziei.

Wicher z tryumfem zawył, a na mokre góry
Wznoszące się piętrami z morskiego oddechu
Wstąpił genijusz śmierci i szedł do okrętu,
Jak żołnierz szturmujący w połamane mury.

Ci leżą na pół martwi, ów załamał dłonie,
Ten w objęcia przyjaciół żegnając się pada,
Ci modlą się przed śmiercią, aby śmierć odegnąć.

Jeden podróżny siedział w milczeniu na stronie
I pomyślił: szczęśliwy, kto siły postrada,
Albo modlić się umie, lub ma z kim się żegnać.

A. Mickiewicz, *Burza*, [w:] tegoż, *Wiersze*, Warszawa 1992.

Zadanie 1. (0–2)

Wskaż w tekście Adama Mickiewicza obrazy poetyckie o charakterze przenośnym i realistycznym. Opisz je i wyjaśnij ich funkcje. Odpowiedź zapisz w tabeli.

	opis	funkcja
metaforyczny obraz poetycki		
realistyczny obraz poetycki		

Zadanie 2. (0–1)

Dokończ zdanie. Wskaż wybraną odpowiedź spośród podanych.

Podróżny jest bohaterem romantycznym,
o czym świadczy jego

A. wyobcowanie.
B. rezygnacja.
C. opanowanie.

Zadanie 3. (0–1)

Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź A. / B. oraz C. / D.

W ostatniej strofie wiersza zawarte jest przesłanie, wyrażone za pomocą A. / B., mówiące o tym, że w obliczu śmierci najbardziej bolesna jest świadomość C. / D.

A. paradoksu

C. samotności.

B. pleonazmu

D. grzechów.

Zadanie 4. (0–2)

Odwołując się do wiersza Adama Mickiewicza i utworu Nikołaja Rimskiego-Korsakowa, odpowiedz, czy uważasz, że obaj twórcy w podobny sposób przedstawili morze. Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

TEKST II

Adam Mickiewicz, *Bakczysaraj w nocy*

Rozchodzą się z dżamidów¹ pobożni mieszkańce,
Odgłos izanu² w cichym gubi się wieczorze,
Zawstydziło się licem rubinowem zorze,
Srebrny król nocy dąży spocząć przy kochance.

Błyszczą w haremie niebios wieczne gwiazd kagańce,
Śród nich po szafirowym żeglują przestworze
Jeden obłok, jak senny łabędź po jeziorze,
Pierś ma białą, a złotem malowane krańce.

Tu cień pada z menaru³ i wierzchu cyprysa,
Dalej czernią się kołem olbrzymy granitu,
Jak szatany siedzące w dywanie⁴ Eblisa⁵,

Pod namiotem ciemności; niekiedy z ich szczytu
Budzi się błyskawica i pędem farysa⁶
Przelatuje milczące pustynie błękitu.

A. Mickiewicz, *Bakczysaraj w nocy*, [w:] tegoż, *Wiersze*, Warszawa 1992.

¹ Dżamid – [tu:] meczet.

² Izan – muzułmańskie wezwanie do modlitwy.

³ Menar – [tu:] minaret, wieża meczetu.

⁴ Dywan – [tu:] pers. zgromadzenie, rada państwa.

⁵ Eblis, Iblis – pers. zły duch, demon.

⁶ Farys – arab. rycerz.

Zadanie 5. (0–3)

Uzupełnij tabelę brakującymi nazwami, przykładami lub opisami funkcji użytych w tekście środków.

Nazwa środka poetyckiego	Przykład z tekstu	Funkcja
porównanie		
		inspiruje wyobraźnię czytelnika, utożsamia przyrodę z człowiekiem.
epitet		

Zadanie 6. (0–3)

Przeanalizuj formę wiersza *Bakczysaraj w nocy* i uzupełnij zdania, wybierając właściwe odpowiedzi.

a)

Wiersz składa się z czterech zwrotek, dwóch kwartyn i dwóch tercyn, co mierzy się liczbą

A. zgłosek.

B. wersów.

C. rymów.

b)

Układ rymów w pierwszych dwóch zwrotkach to *abba*,
natomiast w dwóch ostatnich to

A. <i>aba aba</i> .
B. <i>bcd bcd</i> .
C. <i>cdc dcd</i> .

c)

Ze względu na formę wiersz
można nazwać sonetem typu

A. włoskiego,
B. angielskiego,
C. francuskiego,

stworzonego przez Petrarę.

Zadanie 7. (0–2)

Uzupełnij notatkę na temat okoliczności powstania cyklu utworów Adama Mickiewicza, w wyznaczonych miejscach wpisując wybrane elementy.

Burza i Bakczysaraj w nocy są utworami wchodzącymi w skład cyklu wydanego w (którym?) roku, opisującego wrażenia Adama Mickiewicza z podróży (dokąd?). Inspiracją do ich powstania był cykl poetycki *Dywan Zachodu i Wschodu* autorstwa (którego pisarza?) – cytat z tego utworu stanowi motto cyklu Mickiewicza.

Zadanie 8. (0–3)

W opracowaniu *Historia literatury polskiej* Czesław Miłosz opisał cechy cyklu, z którego pochodzą oba utwory.

Sonety krymskie można uważać za symboliczne przedstawienie uczuć poety za pośrednictwem odpowiednich krajobrazów. Posługuje się on tu dwoma podstawowymi symbolami: morzem – jako obszarem życia, przestrzenią, podróżą do nieznanego przeznaczenia, burzami namiętności; i górą – jako miejscem wznoszącym się ponad codzienną krzątaninę śmiertelników, jako wyniesienie i uniesienie. Przez nawiązania do poezji islamskiej wprowadza do *Sonetów krymskich* lokalny, orientalny koloryt, a używanie licznych słów arabskich, nie dających się znaleźć w polskich słownikach, wywoływało furję warszawskich klasyków. *Sonety krymskie*, podobnie jak wiersze napisane później w Rzymie i Lozannie, słusznie umieszcza się między najwyższymi osiągnięciami liryki polskiej.

Na podstawie: Cz. Miłosz, *Historia literatury polskiej do roku 1939*, przeł. M. Tarnowska, Kraków 1995.

Na podstawie fragmentu sformułuj trzy stwierdzenia charakteryzujące tematykę i formę wierszy wchodzących w skład cyklu poetyckiego. Nie cytuj opracowania! Poprzyj stwierdzenia przykładami z wierszy – jeśli to konieczne, odwołaj się do znajomości całego cyklu.

Stwierdzenie 1:

.....

Przykład:

.....

.....

Stwierdzenie 2:

.....

Przykład:

.....

.....

Stwierdzenie 3:

.....

Przykład:

.....

.....

TEKST III

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Księga III (fragm.)

Telimena sądziła malowania proby
Tonem grzecznej, lecz sztukę znającej osoby;
Skąpa w pochwały, lecz nie szczędziła zachętu:
„Brawo - rzekła - winszuję, niemało talentu.
Tylko Pan nie zaniedbuj; szczególniej potrzeba
Szukać pięknej natury! O, szczęśliwe nieba
Krajów włoskich! różowe Cezarów ogrody!
Wy, klasyczne Tyburu spadające wody
I straszne Pauzylipu skaliste wydroże!
To, Hrabio, kraj malarzów! U nas, żal się Boże! [...]

Zaczęli więc rozmowę o niebios błękitach,
Morskich szumach i wiatrach wonnych, i skał szczytach,
Mieszając tu i ówdzie, podróżnych zwyczajem,

Śmiech i urąganie się nad ojczystym krajem.

A przecież wokoło nich ciągnęły się lasy
Litewskie! tak poważne i tak pełne krasy! -
Czeremchy opłatane dzikich chmielów wieńcem,
Jarzębiny ze świeżym pasterskim rumieńcem,
Leszczyna jak menada z zielonemi berły,
Ubranemi, jak w grona, w orzechowe perły;
A niżej dziatwa lesna: głóg w objęciu kalin,
Ożyna czarne usta tuląca do malin.
Drzewa i krzewy liśćmi wzięły się za ręce
Jak do tańca stojące panny i młodzieńce
Wkoło pary małżonków. Stoi pośród grona
Para, nad całą leśną gromadą wzniesiona
Wysmukłością kibici i barwy powabem:
Brzoza biała, kochanka, z małżonkiem swym grabem.
A dalej, jakby starce na dzieci i wnuki,
Patrzą siedząc w milczeniu: tu sędziwe buki,
Tam matrony topole i mchami brodaty
Dąb, włożywszy pięć wieków na swój kark garbaty,
Wspiera się, jak na grobów połamanych słupach,
Na dębów, przodków swoich, skamieniałych trupach.

Pan Tadeusz kręcił się nudząc niepomału
Długą rozmową, w której nie mógł brać udziału; [...]
Tadeusz nie przestawał dąsać się i zżymać,
Na koniec nie mógł dłużej od gniewu wytrzymać.

Był on prostak, lecz umiał czuć wdzięk przyrodzenia
I patrząc w las ojczysty rzekł, pełen natchnienia:
„Widziałem w botanicznym wileńskim ogrodzie
Owe sławione drzewa rosnące na wschodzie
I na południu, w owej pięknej włoskiej ziemi;
Któreż równać się może z drzewami naszymi?
Czy aloes z długimi jak konduktor pałki?
Czy cytryna, karlica z złocistymi gałki,
Z liściem lakierowanym, krótka i pękata
Jako kobieta mała, brzydka, lecz bogata?
Czy zachwalony cyprys, długi, cienki, chudy,
Co zdaje się być drzewem nie smutku, lecz nudy?
Mówią, że bardzo smutnie wygląda na grobie:
Jest to jak lokaj Niemiec we dworskiej żałobie,
Nie śmiejący rąk podnieść ani głowy skrzywić,
Aby się etykietce niczem nie sprzeciwić.

Czyż nie piękniejsza nasza pocziwa brzezina,
Która jako wieśniaczka, kiedy płacze syna,
Lub wdowa męża, ręce załamie, roztoczy
Po ramionach do ziemi strumienie warkoczy!
Niema z żalu, postawą jak wymownie szłocha!
Czemuż Pan Hrabia, jeśli w malarstwie się kocha,
Nie maluje drzew naszych, pośród których siedzi?
Prawdziwie będą z Pana żartować sąsiedzi,
Że mieszkając na żyznej litewskiej równinie,
Malujesz tylko jakieś skały i pustynie”.

A. Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Warszawa 1998

Zadanie 9. (0–2)

a)

Uzupełnij zdanie, wybierając właściwą odpowiedź A. / B. oraz C. / D.

Telimena wyraziła swój zachwyt krajobrazem Włoch za pomocą zdań wykrzyknikowych, w których pojawiają się rzeczowniki w formie A. / B. oraz epitety wyrażone za pomocą przymiotników i C. / D.

A. miejscownika

C. imiesłowu.

B. wołacza

D. przysłówka.

b)

Z wypowiedzi Telimeny zacytuj wypowiedzenie wyrażające dezaprobatę wobec rodzimego krajobrazu.

.....

Zadanie 10. (0–2)

Wypowiedź Tadeusza ma charakter perswazyjny. Przeanalizuj ją, wykonując podane poniżej polecenia.

a) Zrekonstruuju tok jego wywodu. Zapisz tezę, argument i dwa przykłady.

Teza:

Argument:

Przykład 1.:

Przykład 2.:

b) Podaj nazwę i przykład środka retorycznego wykorzystanego w wypowiedzi i objaśnij jego funkcję.

Nazwa środka retorycznego:

Przykład:

Funkcja:

Zadanie 11. (0–1)

Uzupełnij zdanie, wybierając odpowiedź spośród podanych.

Aby zachować sens wypowiedzenia *Pan Tadeusz kręcił się nudząc niepomału*, podkreślony wyraz można zastąpić przysłówkiem

A. wolno.

B. bardzo.

C. szybko.

D. łatwo.

Zadanie 12. (0–2)

Przeczytaj definicję słownikową czasownika *urągać* i wykonaj zamieszczone poniżej zadania.

urągać

1. «wymyślać komuś, okazywać głośno niezadowolenie»
2. «być powodem hańby, przynosić ujmę»

Słownik języka polskiego PWN, Warszawa

a) Napisz dwa zdania, w których użyjesz czasownika *urągać* w różnych znaczeniach.

Znaczenie 1.:

.....

Znaczenie 2.:

.....

b) Uzupełnij zdanie, wybierając właściwą odpowiedź A. / B. oraz C. / D.

We fragmencie *Śmiech i urąganie się nad ojczystym krajem* podkreślony wyraz jest A. / B. i odnosi się do C. / D. znaczenia słownikowego.

A. czasownikiem

C. pierwszego

B. rzeczownikiem

D. drugiego

TEKST IV

Jan Kasprówicz, *Wiatr gnie sieroce smreki...*

Wiatr gnie sieroce smreki,
W okna mi deszczem siecze;
Cicho się moja dusza
Po mgławych drogach wlecze.

Ku turniom płynie krzesanym,
Ku ścieżkom nad przepaściami,
Gdzie widmo bożych tajemnic
Zmaga się w szumach z nami.

Ku wirchom dąży strzelistym,
Spowitym w słoneczne złota,
Gdzie o bezbrzeżnych przestrzeniach,
Samotna śni tęsknota.

Wiatr gnie sieroce smreki,
Mgławica deszczem prószczy...
Hej góry! zakłète góry!
Tęsknico mojej duszy!

https://pl.wikisource.org/wiki/Wiatr_gnie_sieroce_smreki

Zadanie 13. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Osoba mówiąca w wierszu ujawnia się bezpośrednio.	P	F
Pojawiające się w wierszu powtórzenia opisują osobę mówiącą.	P	F

Zadanie 14. (0–3)

Uzpełnij poniższą notatkę informacjami na temat wiersza Jana Kasprówicza.

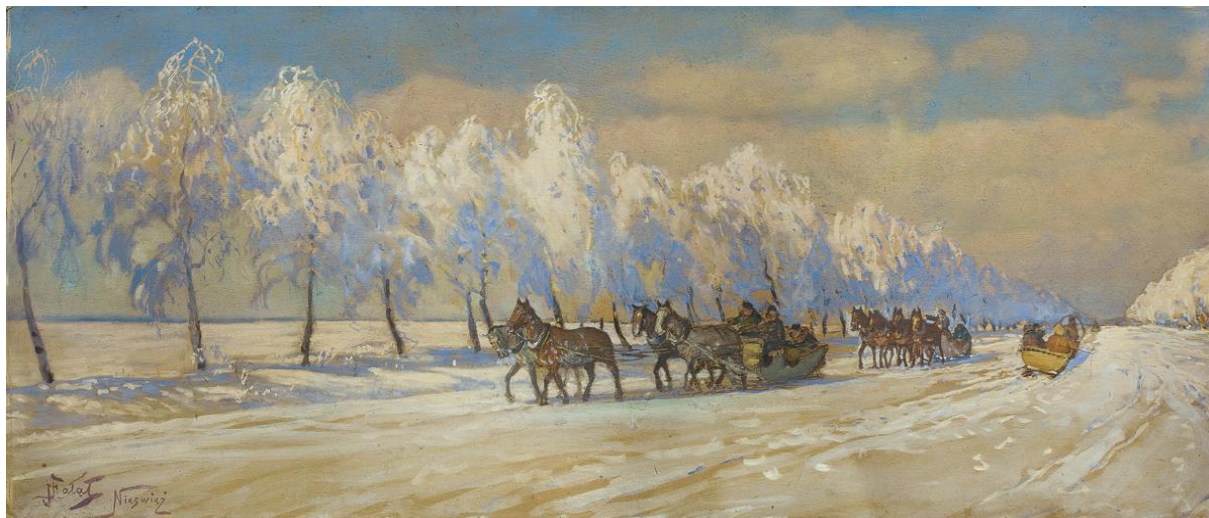
W wierszu Jana Kasprówicza *Wiatr gnie sieroce smreki...* zawarto poetycki opis tatrzańskiego krajobrazu. Przykładem zastosowanych w tekście środków obrazowania jest epitet opisujący górskie szczyty:.....

..... Uczucia osoby mówiącej wyrażone zostały za pomocą uosobienia:.....

Kończąc wiersz apostrofa wyraża stosunek osoby mówiącej do gór, który można opisać jako

TEKST V

Julian Fałat, *Na drodze do Nieświeża*

Julian Fałat, *Na drodze do Nieświeża*, kolekcja prywatna
<http://www.agraart.pl/nowe/nowe/objectn.php?curr=PLN&idd=20704&aid=315>

Zadanie 15. (0–3)

Wyobraź sobie, że przygotowujesz wystawę muzealną, na której szczególnym wydarzeniem jest wystawienie obrazu Juliana Fałata *Na drodze do Nieświeża*. Napisz zaproszenie na otwarcie wystawy, w którym zachęcisz do obejrzenia obrazu. W swoim zaproszeniu wykorzystaj co najmniej trzy pojęcia z ramki.

akwarela pejzaż plama barwna impresjonizm

ZAPROSZENIE

TEKST VI

Ryszard Kapuściński, *Heban* (fragm.)

Już na schodkach samolotu spotyka nas inna nowość: zapach tropiku. Nowość? Ależ to przecież woń, która wypełniała sklepik pana Kanzmana „Towary kolonialne i inne” przy ulicy Pereca w Pińsku. Migdały, goździki, daktyle, kakao. Wanilia, liście laurowe; pomarańcze i banany na sztuki, kardamon i szafran na wagę. A Drohobycz? Wnętrza sklepów cynamonowych Schulza⁷? Przecież ich „słabo oświetlone, ciemne i uroczyste wnętrza pachniały głębokim zapachem farb, laku, kadzidła, aromatem dalekich krajów i rzadkich materiałów”! Jednak zapach tropiku jest trochę inny. Szybko odczuwamy jego ciężar, jego lepką materialność. Ten zapach zaraz uświadomi nam, że jesteśmy w tym punkcie ziemi, w którym wybujała i niestrudzona biologia nieustannie pracuje, rodzi, krzewi się i kwitnie, a jednocześnie choruje, rozkłada się, próchnieje i gnije.

Jest to zapach rozgrzanego ciała i suszących się ryb, psującego się mięsa i pieczonej kassawy, świeżych kwiatów i kisnących wodorostów, słowem wszystkiego, co jednocześnie przyjemne drażniące, co przyciąga i odpycha, wabi lub budzi odrazę. Zapach ten będzie dobiegał

do nas z pobliskich gajów palmowych, wydobywał się z rozpalonej ziemi, unosił nad stęchłymi rynsztokami miasta. Nie opuści nas, jest częścią tropiku.

I wreszcie odkrycie najważniejsze – ludzie. Tutejsi, miejscowi. Jakże pasują do tego krajobrazu, światła, zapachu. Jak tworzą jedność. Jak człowiek i krajobraz są nierozdzielne, uzupełniając się, harmonijną wspólnotą, tożsamością. Jak każda rasa jest osadzona w swoim pejzażu, w swoim klimacie! My kształtujemy nasz krajobraz, a on formuje rysy naszych twarzy. Biały człowiek jest wśród tych palm, lian, w tym buszu i dżungli jakimś dziwacznym i nieprzystającym wtrętem. Błady, słaby, spocona koszula, sklejone włosy, ciągle męczy go pragnienie, uczucie bezsiły, chandra. Ciągłe boi się, boi się moskitów, ameby, skorpionów, węży –wszystko, co się porusza, napędza go lękiem, przerażeniem, paniką.

Miejscowi – przeciwnie: ze swoją siłą, wdziękiem i wytrzymałością poruszają się naturalnie, swobodnie, w tempie ustalonym przez klimat i tradycję, w tempie nieco spowolnionym, niespiesznym, bo przecież w życiu i tak nie da się wszystkiego osiągnąć, bo cóż by pozostało dla innych?

R. Kapuściński, *Heban*, Warszawa 1999.

⁷ Bruno Schulz – (1892-1942) polski prozaik żydowskiego pochodzenia, grafik, malarz, rysownik i krytyk literacki pochodzący z Drohobycza. Autor zbioru opowiadań *Sklepy cynamonowe*.

Zadanie 16. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

W tekście nowe wrażenia zestawione są z doświadczeniami z przeszłości.	P	F
Cytat z opowiadania Brunona Schulza podkreśla, że narrator nie przeżył zaskoczenia.	P	F

Zadanie 17. (0–2)

Wskaż w tekście dwa zagadnienia, które zostały ze sobą zestawione na zasadzie kontrastu. Uzupełnij tabelę.

	Co zostało zestawione?	Na czym polega kontrast?
Zestawienie 1.		
Zestawienie 2.		

Zadanie 18. (0–2)

Zacytuj z tekstu fragmenty potwierdzające poniższe stwierdzenia dotyczące tekstu.

a) Narrator podkreśla swoje niedopasowanie do otaczającego krajobrazu.

.....

.....

.....

b) W pełnym ekspresji, ukształtowanym retorycznie zdaniu narrator opisuje filozofię dobrego życia mieszkańców tropików, która różni się od europejskiej.

.....

.....

.....

Zadanie 19. (0–2)

Dokonaj analizy zdania zamieszczonego poniżej. Podaj liczbę zdań składowych. Oceń prawdziwość podanych zdań – zaznacz P obok zdania prawdziwego.

Ten zapach zaraz uświadomi nam, że jesteśmy w tym punkcie ziemi, w którym wybujala i niestrudzona biologia nieustannie pracuje, rodzi, krzewi się i kwitnie, a jednocześnie choruje, rozkłada się, próchnieje i gnije.

a)

Liczba zdań składowych:

b)

1.	Zdanie 2. jest podrzędne podmiotowe w stosunku do zdania 1.	P
2.	Zdanie 3. jest podrzędne przydawkowe do zdania 2.	P
3.	Zdanie 3. i 4. są współrzędnie złożone przeciwstawne.	P

Zadanie 20. (0–2)

Nazwij typy przytoczonych imiesłowów.

kisnących

psującego się

nieprzystającym

pieczonej

osadzona

Zadanie 21. (0-20 p.)

Przeczytaj zamieszczony cytat. Sformułuj swoje stanowisko wobec myśli wyrażonej w nim i napisz rozprawkę, w której dowiedziesz jego słuszności. W swojej pracy odwołaj się do co najmniej trzech tekstów kultury zamieszczonych w programie konkursu.

[...] malarze są filozofami i poetami, [...] bez rozmyślań i malowania nie ma poety.

Giordano Bruno

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....